

**Kriterier och certifiering
för hållbar utveckling
i läroanstalter**

Fria bildningen

Logon för certifiering för hållbar utveckling i läroanstalter:
Marisa Saarinen

OKKA

Stiftelsen för undervisning, fostran och utbildning - OKKA-stiftelsen
upprätthåller den nationella certifieringen för hållbar utveckling
i läroanstalter.

Tilläggsinformation och publikationens PDF-version:
www.koulujaymparisto.fi

© Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiö
© Osuuskunta Eco-One

Layout: Graafinen Suunnittelu Sari Rinne
Tryckeri: Esa Print Ab, Lahtis 2015

Hållbar utveckling

– den fria bildningens möjlighet

Att öka medvetenhet och kunskande angående hållbar utveckling är exceptionellt viktigt för att vi ska kunna klara av utmaningarna som uppstår till följd av klimatförändringen, den växande konsumtionen av naturresurser, en minskning av biologisk mångfald och utvecklingsfrågor. Skolornas och läroanstalternas uppgift är att stöda de studerande till att bli medvetna medborgare som tar ansvar för sin miljö och sina medmänniskor, personer som kan beakta perspektivet för hållbar utveckling i sitt arbete och i sina dagliga val.

Den fria bildningens roll i främjandet för hållbar utveckling

Läroanstalterna inom den fria bildningen har en central roll i att främja kunskandet och sprida information om hållbar utveckling. Den fria bildningens uppgift är att stöda individens mångfacetterade personlighetsutveckling och förmåga att fungera i olika samfund på basen av principen för livslångt lärande. Den fria bildningen ska också främja medborgarskap, jämlikhet och kulturell mångfald i det finländska samhället. Att skapa förutsättningar för hållbar utveckling nämns även i lagen som en av uppgifterna för den fria bildningen.

Den fria bildningens styrkor och möjligheter att kunna främja hållbar utveckling ligger i de mångsidiga och flexibla formerna av lärande. Där framhävs bland annat studerandenas egna erfarenheter och intresseområden, funktionalitet, användningen av olika lärmiljöer och interaktivt lärande. Den fria bildningen har möjlighet att snabbt reagera på behov som uppstår i samhället och omgivningen.

Den fria bildningens starka nätverkande med lokala, regionala och internationella verksamhetsparter erbjuder läroanstalterna och deras studerande möjligheter att delta i skapandet av en hållbar framtid såväl i sin egen närmiljö som globalt.

Målet för studierna inom fri bildning bör anses en kunnig medborgare, som kritiskt kan värdera olika lokala och globala lösningar som tangerar hållbar utveckling, och på basen av dem göra sina egna personliga val. Med utbildning för hållbar utveckling kan man stärka medborgarnas förutsättningar att förstå vikten av en hållbar livsstil och därmed kunna anamma de kunskaper och färdigheter, med vilka ett hållbart samhälle byggs upp. (översatt från finska) (Utbildning för hållbar utveckling; Genomförande av programmet Baltic 21E samt en nationell strategi för det av FN utlysta årtiondet för utbildning för hållbar utveckling (2005–2014))

Kriterierna stöder läroanstaltens utvecklingsarbete

Kriterierna för hållbar utveckling som presenteras i denna publikation erbjuder ett verktyg med vilket folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler, sommaruniversitet och idrottsinstitut kan inkludera hållbar utveckling i sitt ledarskap, förveckligandet av utbildningarna och verksamhetskulturen. Kriterierna möjliggör även att certifiera arbetet för hållbar utveckling.

Kriterierna uppmanar personal och studerande vid läroanstalterna att tillsammans utvärdera och utveckla verksamheten. Kriterierna kan utnyttjas i kvalitetsarbetet vid läroanstalterna, exempelvis som en del av utvärderingen baserad på CAF-modellen.

Det finns också versioner av kriterierna för skolor på allmänbildande nivå samt för yrkesinstitut. De kan anpassas till verksamheten vid läroanstalter inom den fria bildningen ifall läroanstalten i fråga erbjuder utbildning även för dessa utbildningsformer. På webbplatsen för certifieringen av hållbar utveckling i läroanstalter www.koulujaymparisto.fi finns ett digert stödmaterial.

Planering av kriterierna

Certifieringen av hållbar utveckling i läroanstalter upprätthålls av **OKKA-stiftelsen**. OKKA-stiftelsen och Andelslaget Eco-One ansvarade under åren 2012–2013 för planerandet av kriterierna för hållbar utveckling inom den fria bildningen. Arbetet stöddes av ett nationellt pilotnätverk bestående av folkhögskolor och medborgarinstitut som testade och gav respons på kriterierna.

Övriga som deltog i utvecklingsarbetet var Finlands folkhögskolförening, Medborgarinstitutens förbund och Studiecentralerna r.f. Utvecklingsarbetet understöddes av miljöministeriets projektbidrag för miljöfostran som erhöles av Mellersta Finlands NTM-central. Bearbetningen av det svenska materialet har gjorts med finansiering från Undervisnings- och kulturministeriet.

Nationella mål för hållbar utveckling

År 2006 ställde den nationella kommissionen för hållbar utveckling samt Undervisningsministeriet som mål att alla läroanstalter i Finland bör ha ett eget verksamhetsprogram för hållbar utveckling och att 15 procent har ett utomstående certifikat för sitt arbete gällande hållbar utveckling år 2014.

För tillfället främjas certifieringsmålet genom det samhälleliga åtagandet för hållbar utveckling formulerat av kommissionen för hållbar utveckling (www.ym.fi/sitoumus2050, www.ym.fi/sv-FI/Miljo/Hallbar_utveckling).

Hållbar utveckling och ett gott liv

Begreppet hållbar utveckling är slitet och det upplevs numera kunna betyda vad som helst. Vad är det egentligen frågan om? Borde vi prata om ett gott liv i stället för hållbar utveckling?

Naturen hotad

På basis av vetenskapliga rön hotar vår nuvarande livsstil mångfalden i naturen och naturresurserna. Den tilltagande klimatförändringen får högst sannolikt allvarliga konsekvenser för människornas samt djur- och växtarternas levnadsförhållanden på olika håll i världen.

Samtidigt som människor i de industrialiserade länderna njuter av ett tilltagande utbud av varor och tjänster visar indikatorerna för naturens tillstånd en fortsatt försämring. Tillväxten av materiellt välstånd fördelas inte heller jämnt bland jordens befolkning.

Ett starkt hållbarhetstänk

Inom forskningen för hållbara utveckling har under senare år lyfts fram ett så kallat starkt hållbarhetstänk. Det har sitt ursprung i de sammanflätade ödena för mänsklighetens och naturens välmående: vi når endast framgång tillsammans och med naturen.

Ett starkt hållbarhetstänk garanterar att villkoren för ekologisk hållbarhet uppfylls, men det är även starkt rotad i en orubblig respekt för människovärdet.

Varje invånare på jorden bör ha möjlighet att uppfylla sina mest grundläggande behov samt ha möjlighet till en dräglig tillvaro.

För att kunna förverkliga denna vision måste mänskligheten revidera ekonomins roll i världen.

En hållbar utveckling kan inte skapas utgående från en ekonomi som är ett mål i sig självt.

Ekonomisk verksamhet måste anpassas till ekologiska ramar och utnyttjas för att kunna tillgodose mänskligt välmående utgående från verkliga behov.

Mot postmaterialism

Betoningen på materialistiska värden i dagens värld har förklarats genom det sociala trycket som skapats av vår omgivning. Forskning visar att konsumtion och strävan efter yttlig acceptans inte främjar människans känsla av lycka, eftersom våra verkliga behov blandas med andras förväntningar.

Forskning har även visat att **mängden av val, den tilltagande komplexiteten i världen och livet samt en minskande känsla av meningsfullhet försämrar vårt inre välbefinnande.**

Människans lycka föds ur något helt annat än materia:

"Människor behöver inte enorma bilar. De behöver beundran och respekt. De behöver inte ständigt nya kläder. De vill känna att andra tycker att de är tilltalande, de behöver spänning, variation och skönhet. Folk behöver inte elektronisk underhållning utan något intressant, som fångar deras sinnen och känslor ... Tillfredsställelse av verkliga, men immateriella behov – identitet, gemenskap, självrespekt, utmaning, kärlek och glädje – med materiellt innehåll är ett aldrig sinande försök att tillfredsställa dessa behov med fel lösningar". (översatt från Meadows et al 2004, Tillväxtens gränser – 30 år senare)

Den mest välbärgade delen av mänskligheten har lyckats utveckla en vansinnig konflikt där den ekologiska hållbarheten i världen kontinuerligt hotas för att kunna garantera en materialistisk tillväxt – en tillväxt som inte klarar av att tillfredsställa de djupaste, naturliga behoven hos en människa.

En tänkbar lösning till detta dilemma är postmaterialism, som innebär att människans världsbild måste ändra fokus från pengar, varor och ägande till en betoning på relationer och innehåll i livet. **Med hjälp av en postmaterialistisk livsstil vore det möjligt att använda endast en bråkdel av de naturresurser som nu används, och ändå tillgodose människans materialistiska behov utan att pruta på människans verkliga välbefinnande.**

En mer osjälvisk värdegrund kunde också leda till äkta värnande om och ansvar för andra människor, både i närmiljön och

på längre avstånd, samt ekosystemets välmående. Detta skulle bana väg för möjligheten att fördela det materiella välståndet i världen mer rättvist.

Kulturen som en förändrande kraft

Den kulturella dimensionen för hållbar utveckling är starkt sammankopplad med att bevara och överlämna kulturarvet till följande generation. Vid byggandet av en hållbar framtid kan kulturens betydelse dock ses ur ett betydligt bredare perspektiv.

Kultur är inte endast en koppling till det förgångna, utan förnyas kontinuerligt, här och nu. Vi är alla delaktiga i att skapa och förändra kulturen. I delaktigheten gömmer sig kulturens kraft att förändra: en hållbar framtid och ett gott liv skapas utgående från våra val, en gemensam vilja och ett gemensamt agerande för en hållbar framtid.

Källor:

Hämäläinen Timo: Yhteiskunnallinen murros ja henkinen hyvinvointi, Sitran selvityksiä 8, Helsinki 2009.

Laine Marja & Toivanen Paula (toim.): Kestävä kasvatusta – kulttuurien etsimässä, Suomen kulttuuriperintökasvatuksen Seuran julkaisuja 6, 2013.

Meadows, D., Meadows D. L., & Randers J.: Kasvun rajat – 30 vuotta myöhemmin. Suom. Kati Pitkän. Helsinki: Gaudeamus 2004.

Salonen, Arto: Kestävä kehitys globaalien ajan hyvinvointiyhteiskunnan haasteena, Tutkimuksia 318. Helsinki: Helsingin yliopisto, 2010.

Läroanstalterna bygger en hållbar framtid

Att skapa en hållbar framtid innebär ett livslångt lärande som sker dels innanför utbildningssystemet, dels överallt i vårt samhälle. Hållbar utveckling sporrar till att tänka på inläring inte endast på individnivå, utan även på organisationens lärande och verksamhetskultur: hur blir läroanstalten, genom gemensamt lärande, en gemenskap som främjar hållbar livsstil och uppfostrar människor

som har färdigheter att förändra samhället (bild 1)?

Den kulturella förändringen i samhället mot hållbar utveckling sker både på individ- och organisationsnivå, genom verksamhet, val och samarbete. Därför är det av yttersta vikt att öka studenternas förutsättningar för att främja förändring genom olika samfund och organisationer i deras liv.

Visionen för hållbara framtidens utbildningssystem: Den hållbara framtidens skolor och läroanstalter fungerar som exempel på en hållbar livsstil. De fungerar som knutpunkter och initiativtagare lokalt, regionalt och nationellt. De nätverkar med andra samhälleliga aktörer för att främja inläring och kulturell förändring med målsättningen om ett framtida hållbart samhälle.

Läroanstaltens värderingar

Bild 1: Faktorer för skapandet av läroanstaltens verksamhetskultur för en hållbar framtid (OKKA-stiftelsen, Erkka Laininen).

Strukturen av kriterierna för hållbar utveckling

I kriterierna för hållbar utveckling i fria bildningen behandlas hur man integrerar hållbar utveckling i läroanstaltens värdegrund, ledarskap och verksamhetskultur samt utbildning. Strukturen i kriterierna är baserad på ett bekant koncept för kvalitetsarbete, nämligen Deminghjulet, det vill säga cykeln för kontinuerlig förbättring.

Faserna i hjulet består av planera, genomföra, utvärdera och utveckla (bild 2). På grund av detta är det lätt att implementera kriterierna i läroanstaltens eller utbildningsarrangörens kvalitetsystem, exempelvis i utvärderingskriteriet CAF som används inom den fria bildningen.

Bild 2: Struktur och centralt innehåll av kriterier för hållbar utveckling i fria bildningen.

I avsnittet för **planering** analyserar man hur hållbar utveckling syns i läroanstaltens värderingar och hur de styr verksamheten. Det är även viktigt att läroanstalten försäkras sig om att bestämmelser och förordningar gällande hållbar utveckling följs. Läroanstalten skall också organisera arbetet för hållbar utveckling och säkerställa nödvändiga resurser och kunskande.

Programmet för hållbar utveckling vid läroanstalten är en konkret plan med vars hjälp man ständigt kan förbättra och utveckla både undervisningen och verksamhetskulturen inom området. Kriterierna förutsätter även att läroanstalten fokuserar på teman för hållbar utveckling i sitt utbildningsutbud, och ser till att inlärningsmålen för hållbar utveckling inkluderas i undervisningen.

I delen **genomförande** analyserar man hur målsättningarna och innehållet för hållbar utveckling förverkligas i läroanstaltens undervisning samt hur man utnyttjar pedagogiska metoder och lärmiljöer som stöder hållbar utveckling. Med hjälp av 3–5 teman som läroanstalten själv väljer utvärderar man hur hållbar utveckling

har förverkligats i läroanstaltens verksamhetskultur. Verksamhetskulturen och inläringen är sammankopplade: studerande och personal kan tillsammans bygga en hållbar verksamhetskultur i läroanstalten.

Nätverkande med lokala aktörer stöder läroanstaltens arbete för hållbar utveckling. I kriterierna granskar man hur läroanstalten samarbetar med aktörer på lokal, regional, nationell eller internationell nivå, exempelvis inom olika kurser eller projekt. Målsättningen är att samarbetet skapar gemensamma arenor för hållbarhetsarbetet med hjälp av lärande, forskning, experiment och utveckling.

I delen **Utvärdering och utveckling** betraktas hur läroanstalten har organiserat utvärdering av sitt hållbarhetsarbete. Den kan ske i samband med utvärderingen av övrig verksamhet vid läroanstalten. Det är viktigt att det finns mätare och indikatorer som visar nivån på verksamheten för hållbar utveckling inom undervisningen och verksamhetskulturen. Utvärderingsinformationen behandlas gemensamt och utnyttjas för att utveckla verksamheten.

Nedan presenteras kriterierna **för hållbar utveckling inom den fria bildningen**, som folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler, sommaruniversitet och idrottsinstitut kan använda för att utvärdera och utveckla sin verksamhet. Läroanstalterna kan ansöka om certifikatet för hållbar utveckling från OKKA-stiftelsen. Certifieringen baserar sig på en extern revision. **Läroanstalten kan också ansöka om certifikatet endast för en specifik enhet eller avdelning.**

För kriterierna har utarbetats verktyg för självutvärdering och stödmaterial. (Se www.kouluajymparisto.fi)

Kriterier för hållbar utveckling inom den fria bildningen

1) PLANERING

Värderingar och strategier	Kriterium 1: Hållbar utveckling är en del av läroanstaltens värderingar och deras innehåll och betydelse har behandlats med personalen. Studerande och andra berörda parter informeras om hållbarhetsarbetet vid läroanstalten samt om värderingarna. De värderingar som framhålls för hållbar utveckling styr läroanstaltens verksamhet och förverkligandet av dem utvärderas regelbundet.
Lagstadgade krav	Kriterium 2: Läroanstalten har program, planer och anvisningar som är aktuella och som baserar sig på lagstadgade krav i anslutning till hållbar utveckling. Personal, studerande och samarbetsparter är införstådda med innehållet i dokumenten på de punkter som berör dem. Läroanstalten följer upp förverkligandet av de lagstadgade kraven och utvecklar sin verksamhet efter behov.
Organisation och resurser	Kriterium 3: Läroanstalten har en grupp för hållbar utveckling eller annan arbetsgrupp, som koordinerar och utvärderar arbetet. Arbetsgruppen informerar läroanstaltens samfund om målsättningarna och hur arbetet framskrider. Läroanstalten har säkerställt studerandenas möjligheter att påverka organisationens hållbarhetsarbete. Det finns definierade ansvarsområden och behövliga resurser reserverade för hållbarhetsarbetet, och arbetet har ledningens stöd. Kriterium 4: Man har identifierat kunskapsbehoven bland personalen gällande hållbar utveckling. Personalen har vid behov möjligheter att uppdatera sitt kunnande för hållbar utveckling.
Program för hållbar utveckling	Kriterium 5: Läroanstalten har ett program för hållbar utveckling eller annan verksamhetsplan som innehåller målsättningar och åtgärder för att främja de teman för hållbar utveckling som läroanstalten har valt *). Förverkligandet av teman berör undervisningen och verksamhetskulturen. Läroanstaltens samfund deltar i valet av teman och planeringen av programmet. <i>*) Se tabell för teman, kriterium 9</i>
Planering av utbildningarna	Kriterium 6: Läroanstalten har riktat in sitt kursprogram på teman och ämnen som berör hållbar utveckling. Kriterium 7: Inom planeringen av utbildningarna beaktas inlärningsmålen för hållbar utveckling och de studerandes behov i anslutning till dessa. Undervisningspersonalen och timplärarna får en introduktion till utbildningarnas inlärningsmål och undervisningsinnehåll i anslutning till hållbar utveckling.

2) GENOMFÖRANDE

Att genomföra utbildningarna

Kriterium 8: Inlärningsmålen för hållbar utveckling förverkligas i form av deltagarnas gemensamma aktiviteter och handlingar. Inom undervisningen utnyttjas undervisningsmetoder och inlärningsmiljöer som stöder lärandet för hållbar utveckling.

Verksamhetskultur

Kriterium 9: De årliga teman som valts av läroanstalten samt åtgärderna inom programmet för hållbar utveckling förverkligas i undervisningen och verksamheten. Personalen och studerande har deltagit i förverkligandet av dessa teman.

När läroanstalten ansöker om certifikatet väljer den utgående från sina egna styrkor tre teman ur nedanstående **tabeller**. Dessa teman ska utvärderas. Av dessa bör minst ett väljas ur tabellen för ekologisk och ekonomisk hållbarhet och ett ur tabellen för social och kulturell hållbarhet. Ett av dessa tre teman får vara ett eget tema. En del av dessa teman innefattar arbete med flera delområden inom hållbar utveckling. Utöver de obligatoriska tre teman kan läroanstalten välja ett eller två frivilliga teman för utvärdering och få tilläggspoäng i den externa revisionen.

När man utvärderar hur teman genomförts beaktar man året då läroanstalten ansöker om certifikatet samt verksamheten under de föregående fem läs- eller verksamhetsåren. **I revisionen kan läroanstalten således utnyttja tidigare arbete inom ramen för teman innan man börjat utveckla ett program för hållbar utveckling.**

Ekologisk och ekonomisk hållbarhet

- Ansvarsfulla anskaffningar och hållbar konsumtion (också social och kulturell hållbarhet)
- Förebyggande och återvinning av avfall
- Energi och vatten
- Transport och logistik
- Skötsel och underhåll av skolbyggnaden och den omgivande gården
- Näring och hälsa (även social och kulturell hållbarhet)
- Eget tema (ekologisk/ ekonomisk hållbarhet)

Social och kulturell hållbarhet

- Trygghet vid läroanstalten
- Välmående hos personal och studerande
- Förebyggande av mobbning och utslagning
- Studerandevård och annat stöd för inläringen
- Kulturmiljö, seder och traditioner
- Kulturell mångfald och internationalitet
- Eget tema (social/kulturell hållbarhet)

Partnerskap och projekt

Kriterium 10: Läroanstalten samarbetar med lokala, regionala, nationella eller internationella aktörer inom ramen för de teman som valts.

3) UTVÄRDERING OCH UTVECKLING

Tillvägagångssätt för utvärdering

Kriterium 11: Läroanstalten följer upp och utvärderar hur hållbar utveckling har genomförts i undervisningen och i verksamhetskulturen. Utvärderingsinformationen behandlas gemensamt och utnyttjas vid utvecklingen av verksamheten. Läroanstalten rapporterar om resultaten för sitt hållbarhetsarbete till intressenterna.

Kriterierna som stöd vid utvecklandet av ett program för hållbar utveckling

Målsättningen med de teman som presenterats inom kriterierna är att de ska också stöda läroanstalten i att skapa ett program för hållbar utveckling. Med hjälp av årliga teman kan läroanstalten utveckla sin verksamhet tills man nått nivån för certifiering (bild 3). Läroanstalten planerar genomfö-

randet av sina teman genom att definiera målsättningar, åtgärder, ansvar, resurser och tidtabeller. Dessa skall dokumenteras i programmet för hållbar utveckling. På webbplatsen för certifiering av hållbar utveckling i läroanstalterna www.koulujaymparisto.fi finns stödmaterial för ändamålet.

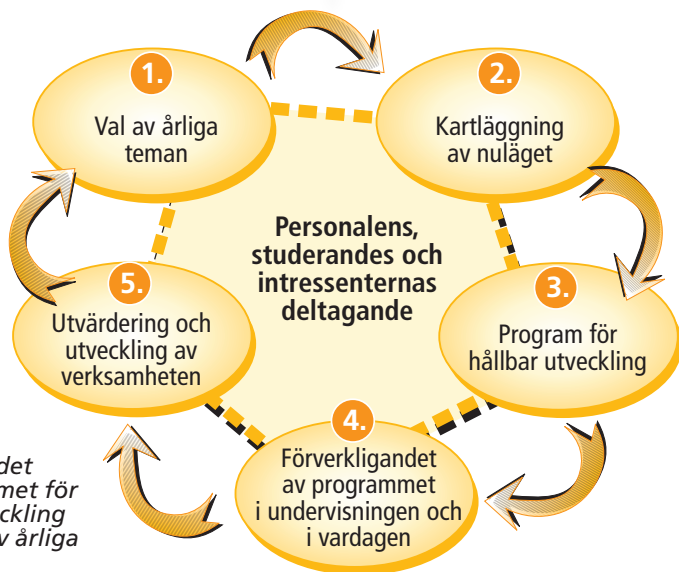

Bild 3. Uppbyggandet av programmet för hållbar utveckling med hjälp av årliga teman.

Formulering av ett program för hållbar utveckling med hjälp av teman

1. Läroanstalten väljer ett eller flera **teman**, för sitt årliga program för hållbar utveckling, ur tematabellen. Valet görs utgående från de utvecklingsbehov som uppdagats eller exempelvis på basis av målsättningar som utbildningsarrangören satt upp. Personalen och de studerande deltar i valet av tema.
2. Utgående från temat görs en **kartläggning av den nuvarande situationen** som exempelvis kan ske genom en miljöutvärdering, läroanstaltens årliga självutvärdering, riskkartläggning eller enkätfrågor till personal, studerande och intressenter. Genom att involvera de studerande i kartläggningen erbjuder man goda möjligheter till inläring.
3. På basis av resultaten från kartläggningen planerar läroanstalten **ett program för hållbar utveckling** inför nästa läsår. Programmet innehåller målsättningar, åtgärder, ansvarsfördelning, tidtabeller och resurser för att kunna utveckla de teman som valts samt indikatorer för att följa upp förverkligandet av målsättningarna. Programmet kan även vara en del av en annan verksamhetsplan vid läroanstalten. Personalen och de studerande deltar i planeringen av programmet.
4. **Temat synliggörs i läroanstaltens vardag** med hjälp av olika evenemang, kampanjer, kommunikation och genom att man tar i bruk nya tillvägagångssätt. Undervisningspersonalen planerar hur **temats förverkligande kopplas till undervisningen** och hur man involverar de studerande i förverkligandet av temat. Interna och externa samarbetsparter kopplas till arbetet med temat. Dessa kan bestå av exempelvis representanter för fastighetsunderhållning, städtjänster, matservice, studerandehälsövård eller studerandevård.
5. Läroanstalten utvärderar förverkligandet av temat och målsättningar inom programmet för hållbar utveckling i slutet av läsåret. Personal och studerande deltar i utvärderingen och bearbetningen av resultaten. På basis av resultaten väljs nya teman och planeringen av ett program för hållbar utveckling inför nästa läsår inleds.

***OBS!** I vilken mån studerandena, undervisningspersonalen, timlärarna, den övriga personalen samt samarbetsparterna har möjligheter att delta i läroanstaltens hållbarhetsarbete varierar mellan olika utbildningsformer inom den fria bildningen. Det väsentliga är att man söker tillvägagångssätt och forum för deltagandet bland de alternativ som står till buds.*

Vägen till certifiering

Vilka läroanstalter kan ansöka om certifikat?

Läroanstalternas certifikat för hållbar utveckling kan ansökas av läroanstalter inom den fria bildningen, grundskolor, gymnasier och yrkesläroanstalter. Utvärdering och certifiering kan även genomföras gällande enbart någon specifik enhet eller del av läroanstalten.

Vilka krav måste uppfyllas innan man beviljas certifikatet?

Förutsättningen för att certifikatet ska beviljas är att läroanstalten uppfyller minimipoängen för de olika delarna av kriterierna. Poängsättningen presenteras på certifieringens webbplats (www.koulujaymparisto.fi). För att beviljas certifikat behöver man inte uppfylla alla krav bland kriterierna på den högsta möjliga nivån.

I vilket skede lönar det sig att sträva efter ett certifikat?

Innan läroanstalten kan ansöka om certifikat bör man ha gjort en självutvärdering med hjälp av frågeformulären som är tillgängliga på certifieringssystemets webbsida. I formulären utvärderar man hur man uppfyller kriterierna med hjälp av skalan som baserar sig på modellen presenterad i bild 4. Det finns specifika nivåbeskrivningar för varje kriterium (saknas, påbörjad, utvecklad, etablerad).

Frågorna i utvärderingsformulären är utformade så att läroanstalten själv kan utvärdera sin egen nivå gällande alla kriterier. Genom en preliminär självutvärdering är det lätt att identifiera sina utvecklingsbehov innan man ansöker om certifikat. Vid behov kan läroanstalten kontakta OKKA-stiftelsen för att få en åsikt gällande läroanstaltens beredskap att ansöka om certifikat. OKKA-stiftelsen erbjuder även stöd för organisering av självutvärderingsprocessen och det utvecklingsarbete som krävs inför certifieringen.

Saknas (0 poäng)	Påbörjad (1 poäng)	Utvecklad (2 poäng)	Etablerad (3 poäng)
Läroanstalten har inte planerat eller inlett någon verksamhet i anslutning till kriteriet.	Läroanstalten har planerat verksamhet enligt kriteriet och inlett processen att förverkliga detta.	Läroanstalten har förverkligat verksamhet i enlighet med kraven i kriteriet under minst ett läsårs tid.	Verksamheten i enlighet med kriteriet har blivit en fungerande, planerlig praxis i läroanstaltens vardag, vilken är instruerad vid behov.

Bild 4. I frågeformuläret kring självutvärdering finns kriteriespecifika nivåbeskrivningar för utvärderingen i fyra steg, baserade på ovanstående modell. Frågeformulären finns på www.koulujaymparisto.fi.

Hur ansöker man om certifikat?

Obs! För att kunna uppnå nivån av certifikatet behöver läroanstalten inte genomföra ett program för hållbar utveckling under flera års tid enligt tidigare beskriven modell. Utvecklingsarbete kring teman inom kriterierna som kan godkännas i revisionen har kunnat göras tidigare, exempelvis genom något projekt. I samband med självutvärderingen inser man ofta att en stor del av kraven som ställs i certifikatet redan uppfylls vid läroanstalten.

Extern revision (även känt som auditering)

I tillägg till självutvärderingen utförs en extern revision i läroanstalten. Den genomförs av en revisor som är godkänd i OKKA-stiftelsens revisorsregister. Läroanstalten bör lämna in samtliga fullständigt ifyllda självutvärderingsformulär till revisorn minst tre veckor före revisionen.

Läroanstalten bokar revisorn genom att kontakta OKKA-stiftelsen. I allmänhet reserveras en dag för revision då revisorn bekantar sig med läroanstaltens verksamhet och intervjuar representanter från olika personalgrupper samt studerande.

Revisorn fastställer bevisen på uppfyllning av kriterierna och bekräftar poängen som läroanstalten fått. En viktig del av utvärderingen är responsen som revisorn ger angående läroanstaltens styrkor och utvecklingsområden. Läroanstalten ansvarar för utgifterna som uppkommer i samband med revisorns arbete. Rekommendationer om dessa finns på adressen www.koulujaymparisto.fi.

Korrigerande åtgärder

Om läroanstalten inte uppnår poänggränserna finns det en möjlighet att inom tre månader överlämna till revisorn en skriftlig redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att uppnå den krävda poängnivån.

Ansökan om certifikat

Man ansöker om certifikatet för hållbar utveckling från OKKA-stiftelsen med hjälp av en ansökningsblankett som finns på adressen www.koulujaymparisto.fi. Det kostar inget att ansöka om certifikatet. Certifikatet beviljas av styrelsen vid OKKA-stiftelsen. Certifikatet måste förnyas senast 36 månader efter att certifikatet beviljats eller förnyats senaste gång. Man förnyar certifikatet genom en extern revision som sker vid läroanstalten.

Leden till certifiering

På webbplatsen för certifieringssystemet **www.koulujaymparisto.fi** finns det svenskspråkigt stödmaterial för hållbarhetsarbetet vid läroanstalter inom den fria bildningen.

Materialet innehåller bland annat:

- Instruktioner och verktyg för att skapa ett program för hållbar utveckling
- Presentation av kriterierna för hållbar utveckling
- Instruktioner och redskap för att genomföra en självutvärdering för hållbar utveckling vid läroanstalten
- Instruktioner och blanketter för att ansöka om certifikat
- Instruktioner för upprätthållande av certifikatet

På webbsidor finns det även ytterligare stödmaterial på finska.

Det svenskspråkiga materialet för certifiering bearbetades i ett samarbetsprojekt mellan Bildningsalliansen r.f., Suomen ympäristöopisto Sykli och OKKA-stiftelsen under 2014-2015. I projektet planerades även rådgivningstjänster för att stöda hållbarhetsarbetet i svenskspråkiga läroanstalter. Projektet finansierades av Undervisnings- och kulturministeriet.

De ovanstående samarbetsparterna arrangerar även fortbildning för användningen av kriterierna och skapandet av program för hållbar utveckling. Mer information om utbildningarna finns på adresserna **www.koulujaymparisto.fi** och **www.sykli.fi**.

BILDNINGS-
ALLIANSEN

Undervisnings- och kulturministeriet i Finland

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Suomen Kansanopistoyhdistys –
Finlands Folkhögskolförening ry

Certifiering för hållbar utveckling i läroanstalter

OKKA-stiftelsen, planeringchef Erkka Laininen
erkka.laininen@okka-saatio.com, tel. 050 3729195

Utbildning, handledning och Nordiskt samarbete

Suomen ympäristöopisto SYKLI, utbildningschef Tove Holm
tove.holm@sykli.fi, tel. 050 5746471

Painettu
4/11 052

www.koulujaymparisto.fi